

Сынарта
2 харчы.

Үлэвэр өссө үрдүк си-
тийинилэри, тус олоххор
дьону баһарабыт, Мария
Андреевна!

П. БАРАШКОВ,
сын ветерана,
госстрах агента.

Сүмүгэ суох, хаачыстыбалаахтык

КЫСТЫК УОННА ҮРҮН АС СЫАХТАРА

Аасыт 1982—1983 снл. Үүтү оноргоу былаанна-
аады сүөһү кысты-
гар оройуонга тобус
аады сыхтара төриллэн,
бир да хаалылааба
суох үлээбэттэ. Ор.
дун үчүтэй түмүктөрү
Бахсытаады уонна Ары-
аады ары сыхта-
са көрдөрүттэ.

Ыйытты кыстыкка
ары сыхтара неловойу-
нан 2 мөл. 455 тыһ. солк.
бордунуулар оноргоу
былааннаахтар. Ол ийи-
гар үүтүн оноруктары
1100 тоннага, сыта сүөх
бордунуулары 200 тон-
нага, арыны 273 тонна-
га уонна эти 1000 тонна-
га төрдүктөөхтөр. Ба-
рыта 3 мөл. 300 тыһ. солк.
бордунуулар батарыл-
дыаахтар.

Көстөрүн курдук, бы-
лааннар улахаттар, дуога-
барга ыйыллалытын кур-
дук, сыхтар кыстыкка
үүтү уонна эти атылаа-
һын былааннан төлөрөр,
түттөрүлүр үүт 50 бы-
рыһыан бастакы суор-
таарыан барарын сити-
һэр эрө түбүктөлөрүгэр
төлөрүлүр кыахтаахтар.

Сыа арыс ыйыгар сөв-
хотар 644,2 тонна эти
астырынан эмнэ хайба-
туттаран, былаан 74,5
тоннаан куоһарылына, ро-
го, кефир кыһынары
507 тонна үүт атылаанна.
Отгон үгүс
Ол түмүгэр комбинат эти,
ары сыхтара анардас

сүөгэи астааһынан
мунурданааллар.

Ары сыхтара сүрүн
бордунууларын ордук сы-
та сүөх бордунууларын
снорууну албэттэрини,
из, бордунуулар хаачы-
стыбатын салгыны үрлэ-
тинга ууруохтаахтар. Бу
көрдөбүл төлөрүлүр
кыахтаах. Сыхтар маас-
тардара бары анал үөрөх-
төөхтөр, үгүстөрө опы-
төөхтөр. Кинилэртэн биз-
төрө IV кылаастаах
маастар аатын сүгэллэр.

Ыйытты кыстыкка,
киин завод үлэлиир ту-
руга суоһунан, «Чурап-
чы» сөвхөз Сылтаннаады
отделениетыгар эбни
ары сыхта, отгон Субу-
руускай аатынан сөвхөз
Болтонотоогу отделени-
етыгар — сепараторнай
пуун аһылына, үлэлиир
төрө сүүмүрдүннүлэр.
Онон балаһыанньаттан
тахсарга усулуобуйа та-
рыллыбыт курдук. Бүтүн-
нэргэ ары сыхтарын
дизэлэрин өрөмүөннөрө
ситтэ. Аһылах хонугунан
бадыбааллар эмнэ бөлөм
буоһуохтаахтар.

Түмүктээн эттэххэ, оро-
йон арытын сыхта-
рын үлэһиттөрө ССКН КК
иам ыйылаады (1982 с.)
Илэкүмүн көрдөбүлэри-
гэр төлөрү эппиттири-
диз үлэлиир кыахтаахтар
уонна үлэһиттөрө дба-
ны.

Р. СОФРОНОВА,
эт-үүт комбинатын
экономиста.

ҮҮТҮ ЭЛБЭТИИ ТӨРҮТТЭРЭ

Якутский нуорат таһы-
наады «Хатас» уонна
«Якутский» сөвхөзтөр —
республика үүтү ыыр бе-
лэн хаһаайыстыбалара.
Онуэ пятилеткага бу сөв-
хотарга сүөһү иитити-
гэр улахан уларыһылар
тахсыбыттар. Ол кур-
дук, «Якутский» сөвхөзкө
1978 сылаахха Марха-
таады комплекс үлээбэ
кирибита. Итиннэ 800
ынах турар. Комплекс
сүрүн соруугун—сүөһүттэн
бордунууларын ылыны
үрдэтинин — ситиһи-
лэхтэк быһаарар. Марха
1877 сыла биир фураж-
най ынахтан 2154 кг үүт
ыаммыт буоллаһына, 1980
сыла 3010 кг үүт ылы-
дыбыта. Валовой ыам
1979 тоннаттан 3398,4 тон-
нага тирибита. 1978 сыл
алтыннытыгар «Хатас»
сөвхөзкө эмнэ 800 сүөһү
турар комплекс үлээбэ
кирибита.

**Бастык
Опыт**

Дьэ оттон ыла бу сөв-
хотарга үүтү ыаһын
промышленнай төрүккэ
сөвүрбүт ыаммыт сана
хардыһыан сайдан бар-
дыта. Үүтү ыаһын сыл-
тан сыла ахсын улаатар
кыахтамыта. 1979 сыл
түмүктүннэ «Хатас» сөв-
хөз комплекс неловойу-
нан 1870 тонна, биир фу-
ражнай ынахтан 2832 кг
үүтү ыабыт буоллаһына,
1980 сыла үүт валовой
ыаммыт 2200,2 тоннага,
биир фуражнай ынахтан
ыаһыны 2910 кг тириди-
тэ.

Манннык үрдүк кириби-
ни ыларга «Якутский»
сөвхөз Мархатаады, «Ха-
тас» сөвхөз Хатастаады
комплексастарыгар үгүс са-
наһа, бастакы олохтоо-
һун улахан оруулаах.
Комплекстар оператордо-
ро, селардара аналлаах
курстарга үөрөмүттөрө,
ити үлэ онорумтуотун
үрдэтэргэ биллэрдики хо-
молоскутэ.

Комплекстар сүөһү аһы-
лытын бөдө баһатын та-
риһингэ, племенной үлэ-
ни тупсарыта, ыччөү
сүөһүнү итиннэ саһаны
олохтоһуунга, ону тэҥэ
контрольнай двордары тө-
рийин үүтүгэ ынады
сүүмүрдэһингэ ордук та-
быастаахтар. Үлэни итин-
ник кэлимики төрийин
түмүгэр 1979 сыла Яку-
тский оройуонга ылыллы-
быт үүт 62,9 бырыһыан
оройуон госуларствога
туттарбыт үүтүн 60,8 бы-
рыһыаннан комплекстар
бизирбиттэ. Бу сырыта
комплекстар биир центнер
үүт себестонмотын 80
солк. 20 х. тиннэ аччыт-
пыттар. Ол эбэтэр 1978
сыла кытта төһөтөххө
биир центнер үүт себе-
стонмота 27,9 бырыһыан

сүөгөһүлүбүтэ, аһылык
единицата 14,2 быры-
һыана, үлэ биримэтин
39,1 бырыһыана көмчи-
лэммитэ. 100 ынахтан
уонна бургунастан 29 ны-
рей ылыллыбыта.

Бу көрдөрүүлэр оро-
йон уонна сөвхөзтөр ор-
то көрдөрүүлэриттэн бы-
дан үрдүктөр. Үрдүк көр-
дөрүүнү ситиһингэ сүөһү
комплекстарыгар уонна
азын да фермаларга со-
циалистическай куотала-
һына көхтөөхтүк төриллэ-
битэ улахан суолталаах.
Фермалар байларын ик-
ки ардыларыгар, «Марха»
комплекска «Хатас» ком-
плексын кытта, сирэй
куоталаһан үлээһиннэ-
рө үрдүк көрдөрүүнү
хааччыларга биир сүрүн

төһүү буолар. Онуэ пати-
летка бүтэһик сылын ту-
күгүннэ «Марха» уонна
«Хатас» комплекстарыгар
4315 тонна былаан ону-
тар 4398,4 тонна үүт ыам-
мыта. Ити — оройуонга
ыаммыт үүт 60,8 быры-
һыаннагар тэһиннэр. Го-
суларствога үүтү аты-
лаһын былаана ком-
плекстарынан 110,4 быры-
һыан төлөрүлүбүтэ,
эбэтэр оройуонга тутта-
рыллыбыт үүт 82 быры-
һыанна ылар. Бу сыла
биир фуражнай ынахтан
Марха комплексыгар 3010
кг, Хатас комплексыгар—
2910 кг үүт ылыллыбыт.
Манн таһынан 1979 сыла
ылаа төһөтөххө биир
центнер үүтү ыаһыга ки-
һи үлэтин чаһа 13,5 бы-
рыһыаннан намтаабыта.
24,3 бырыһыаннан абы-
һах центнер аһылык еди-
ницата орокуоттамыта.
Себестонность 60 солк. 20
харчыттан 52 солк. 67
харчыга диэри аччыабы-
та.

Манннык комплекстарга
үүтү ыаһыга наука си-
стиһиннэрин, бастык опы-
ты олохтоһуун ордук та-
быастаах. Үүтү ыаһын-
га уонна төрүүсү ылаһы-
га поточнай-цеховой сис-
тема — саһа биримэтин
иамы. Бу иамга дойду
үрдүккэ кириһик тардан-
на. Үүтү ыаһына үлэни
манннык ыаммын төри-
һи билиги республика-
бытыгар саһа олохтоһон
эрэр. Ол курдук респуб-
ликага бастакынан бу би-
риимит ыамманан «Ха-
тас» сөвхөз комплексыгар
800 ынады түмөн ылы-
лыр. Ына хаһаайыстыба-
тын министерствота үүтү
уонна төрүүсү ылаһыга
бастык опыты тардатар
оскуоһунан «Хатас» сөв-
хөз комплексыгар төри-
һи үлэлэтэр.

Поточнай-цеховой сис-
тема технологията ынах
физиологическай турутар
оп түбөһүннэриилэр бу-
дан үрдүк бордунуулар
ны ылары хааччылар.
«Хатас» сөвхөз комплек-
сыгар биир ынахтары
түрт бөлөхкө наардан
тутуоруллубута: уолла-
рыллыбыт ынахтар, тө-
рүүр ынахтар, кэс уонна
хатылаан буоһатыллар
ынахтар, буоһабыт ы-
нар ынахтар. Уолларыл-

лыбыт ынахтар сыхта-
рыгар ынах уолларыллан
баран төрүүн 60 хонук
иннинэ киллэриллэр. Уол-
ларыллыбыт бус ынады
минеральнай туустардаах,
витаминнаах эбискэлэри-
һиннэ төлөрү, былаан-
намыет рационаһунан аһа-
тыллар. Ынах төрүүн 10
хонук иннинэ туспа
сыахха көһөрүллэр. Бу
биримэһэ ынады бэрт
көмүчүк аһатыллар. Су-
бу төрөөрү турар ынады
төрөтөр боксага киллэ-
рыллар. Ити бокса 1—2 м
үрдүктөх халыһын ис-
тэһиннэһ, иһэ 5 квадрат-
най метр иэһиннэх. Манна
ынах бөйүтэ таптаабыт
балаһыаннаһын ылаң то-
рүүр, бастакы сууккаты-
гар нийрейин араараллы-
быт. Онон төрүүр ынах-
тары көрөр-харайар сыах
ынады үчүгэйдик төрө-
түүнү, доруобуй нийрейи-
ылары хааччылар.

Төрөөбүт ынах 10—15
хонон баран кэс уонна
хатылаан буоһатыллар
ынахтар сыхтары-
гар киллэриллэр уон-
на бу сыахха 60—100
хонук устатыгар туруо-
руллар. Манна кэс ынах
булгучу раздойдарын
уонна кайаһа да буоһуу-
рун ситиһиллэхтэххэ, Тө-
рөөбүт ынах бастакы
күннэригэр 10—12 кг үү-
тү биирэр буоллаһына
раздойдаан 13—15 кг үү-
тү ылары ситиһиннэххэ
сеп. Ол иһин бу сыахха
ынады ордук хатаһалаан
аһатыахха наада. Төрө-
бүү ынах 18—21 комму-
тун кэһэ, саһарыга
наадылар көмин аһарбак-
ка буоһатыллыахтаах.

Буоһабыт манар ынах-
тар турар сыхтарыгар
раздойдамыт уонна бу-
батыллыбыта чакчы бил-
дибит ынахтар 190—215
хонукка, уолларыллыах-
тарыгар диэри, туруорул-
дыллар. Бу сыахха турар
ынар ынахтары сөптөөх
нуорманан аһатыллар,
үчүгэйдик маччитыллар,
көрүүтө-харайыта тупса-
рыллар. Манна төһө
ылаһыаннан элбэх үүтү
ыларга наһаныллыахтаах.
Итиннэ дьаһаллары
олохтоһон ынахтан муну-
туур элбэх үүтү ылары
сүтүһиллэр.

Поточнай-цеховой сис-
тема төрийин ыларга
комплекс иһинэр анал
зоотехническай — диспет-
черскэй сулууспата тар-
дыллыта. Манна гинеколо-
ветарач, племенной үлэ-
ни учуоттааччы, ынады
искусственнайдык сизмэ-
лиир техниктар уонна
үүтү туттааччы бааллар,
саһааһыаннан зоотехник
үлэлиир. Бу специалис-
тар хас ынах хайдах физи-
ологическай туруктаа-
һын чопчу биллэрэр,
онон наука аһыһынан
салайтаран, ынах ахсын
тус-туспа сыһыан олох-
тууллар.

Промышленнай төрүккэ
олоһуран үүтү дэлэтин-
ити курдук, үгүс саһа та-
рөһүннэ бонтуруостары би-
һаарары араһэр.

В. Н. ТИТОВ,
И. К. ИВАНОВ.

«Фермаларга —
бастык ыаммылары»
дизан брошюраттан.

СОРОХ КУҮРЭН ҮЛЭЛЭЭТЭ, СОРОХ...

Шефтээх тэрилтэлэр от хомууругар көмөлөрө

Ыйыл оройуон киһиһиһэ про-
мышленнай, производственной уонна
хааччылар тэрилтэлэр коллективтара
сөвхөзтөргө 2000 тонна оту сөрөтүп-
наһаан туттарыахтаах этилэр. Ити
сорууда балабан ыйын 26 күнүһөдү
уурутуһан 1137,5 тоннаан, а. э. 57
бырыһыан, төлөрүлүна.

Дьэ-уот, коммунаһый хаһаайы-
стыба производственной управлене-
тик, суут-сидиһтиһэ органныһын,
«Якутскстрой» мехучастотын кур-
дук коллективтар ыһка күһүнгэ диэ-
ри тэһиннэрин намтаппакка үлэлээп
былааннарын көһөтөхтүк төлөртөө-
тулар. Отгон райпо, киин балыһа,
олоһу-дьаһады хааччыһы производ-

ственной управленетиһын, «Сельхоз-
химия» холбөһүн курдук бөдөһ кол-
лективтар үлэни хойутаан саһала-
быттар, кэһин да эл-дээл үлэлэ-
биттэ. Ол түмүгэр, холоһур, райпо
коллективда былааннаһымыт 130 тон-
наан, онуһтар 41,7 тоннаһы эрэ чо-
көтө. Түбдиһаһаһэр, санэпидстанция,
ДАЭС, сетевой участка, телестанция
уонна «Якутмелиоводстрой» мехучас-
тотын коллективтара саһаа да оту
ыһаа дайбарбатылар.

Сөвхөзтөр сорох отделениелара
шефтохотөр үлэлэрин төрийннэ үр-
дүннэ сыһыаннаһылар. Ити «Чурап-
чы» уонна Эрилик Эриһтиһа ааты-
нан сөвхөзтөргө ордук сыһыаннаах.

Ардаһы Урал сизмэни
үлэһирин тардатар сүүр-
ба хаһаайыстыбаларын
туоруктаах культуралар
уонна элбэх сылаһах от-
тон эһитиһи сизмэлэриннэ
«Лобановское» опытной
производственной хаһаа-
йыстыба сизмэни ыраас-
тыһар комплекс хааччы-
лыахтаах. Ити Перискай
уобаластаады госуларст-
веннай опытной станция
учеһадыгар көмөлөрү-
нэ ыйыллыбыт сэдэх ту-

ЭЙИЛГИ ҮҮНҮҮ ТУҢУГАР

туу төһө баһарар сизмэ-
тээх сизмэни стандартнай
сизмэгэр (14 бырыһыан-
на) биирдэ ыһыһынан
тириһэр кыахтаах. Ком-
плекс үрдүк механиз-
ациялаах поточнай линия-
та сууккада 500 тонна
бурдугу куурдар, ону 11
киһи үлэлиир.

Хаһаайыстыбага сизмэ
бурдугу таһаһ уонна ха-
райыһы контейнернай ыһы-
аһа олохтоһоммута. Төрүт
быһыһыһын 3 тонна
киһирөр иһтөөх контейне-
ры ыһыттар. Харайыһы
эһитиһик ыаммыта бары
производственной процес-
тары төлөрү механиз-
ациялар, ыһылааттарга,
киһилэри көһөтөхкө ту-
рат, иһин төгүд элбэх
сизмэни батарар кыады
бизирэр.

Снимоктарга: 1984 сыл-
даады ыһыһа туттул-
луохтаах сизмэ бурдугу
контейнердарга кутуу;
куурдуллубут бурдугу

ССТА фотохрониката.

ИРДЭБИЛ, ХОНТУРОЛ
МӨЛТӨТҮЛҮННЭБИНЭ

Амма орто оскуолаты
Балары партийнай тэрийдэ
секретарь М. С. Иванова
отчусун деловойдук
дүүүдүстө,

[illegible]

Оскуола ийинэн учууталлар 7 методический уолбоһуктара үлэлэтир. Оройуоннаабы педагогический аарыыларга учууталлар 7 дакылааттан кытынылар.

Зол Космодемьянская
батын пионерской дру-
жина (старший пионер-
бобатай Е. Р. Кривошап-
кин) үлэзэ сэргэхсийдэ.
Дружина пионерскай хо-
тору оройуонаагы кө-
рүүгэ иккис миэстэни
ылла, үгүс көрэхсэбил-
эрэх дьһааллары ылта.
Интернациональнай до-
сродоһуу кулууб (сала-
байаччы Л. С. Абрамова)
уутумнаахтык, чопчу бы-
лаһынан үлэлээтэ.

Учууталлар үөрөнччүлөр сайынны сыныптарынын тэрийишэ, тусуу саалатын тутууга, осыулаа өрөмчүтөр актиинайдык кытынылар, кытыларын куустэринин 2 кэртиралаах олодордык тутууларын ситарын эрэлэр. Дауылаакка ситиинилэрин тэпэ үөрөтин-иттин үлэтигэр итэстэр, котуу үлэр бааллара кыйдына.

Бидний хаашааг улам хөгжүүлэх
үндэстнийг улам сэтгэх суох

Үрдүкү кылаастарга «4» уонна «5» сыаналарга үрөнөтүчү ахсаана агыйга. Предметтэй куруһуонка кэдүүэтэрэ намыһах. Одо иһин оскуола оройуонна ыһтыллар предметтэй олимпиадаларга тиһэх миэстэлэргэ соһулар. Оройуон көккэ оскуоаларыгар аһыллыбы биирдилээн предметтэр диригэтэн үөрөтүн кылаастарыгар бу оскуолатан оҕо үөрэниитэ аҕыйах. Бу бөһпүрүөс итэҥиснон үөрэтэри, туората дьаһаллары ылары эрдэйдэр.

Вастыг учууталла олыттарын тарваты, ба тэниктааһын, бэйэ би диктин үрдэтин ситэт суох. IX-X кылаастарг ыһытыллыхтаах «Коммунистическая» сир-майг төрүттэрэ, «В. И. Лени олоҕо уонна үлэтэ» па дитруктоктар көтүмэх тик үлэлээбиттэр. Мань на пропагандаист учуутал дартан Г. Г. Поповта уонна Н. И. Саввина ирдэбил туруоруллубата. Төрөппүттэри кылта үл экине аатыгар эрэ ыһыл ыбыт. Сыл устата тө рөппүттэр уопсай му нэхтара, төрөппүттэри аналлаах лекторий зан иета биирдиинэ эрэ ы ыталлыбыт.

Үерэмзачилэр комсомольскай тарилталэри уэстгн контуруоллааһын кинилэргэ көмөнү онуруу эмнэ кыаллыбата. Сөнүөлэ комсомолцэрин уолсай муниһада сыустата 3 эрэ төгүл буолбут.

Сол да нийн дахьдаа
дүүдлэхийг тул эппи
коммунистар болгохтой

ордук партиянай-хэрийэр үлэ итэҕэстэринигэр туһайдылар, ырдэбил, контрүөл мөлүтүн айдылар.

Коммунист И. Н. Иванова бэйэтин этиитин «Знание» общества чиликэринин үлэтигэр туһайда. Араатар лектордук нэһиликкэнигэр сэдэхтик сылдыааларын, бу үлэбэ тыа хайаайыстыбатын специалистарын тардыы мөлүтүн критикалаата.

Ас-уел программатын олоххо кылэрингэ производственной үөрөхтээ.

Партийнай опох:
отчуоттар-быыбардар

дин, көдүүхүн үрдэтий
биир төхүүнэн буолара
саврбаа суох. Холобур,
быйыл пройуон бастын
очутуга Г. К. Термогенов
сэдэллэр комсомольский-
эсчэт эбенетун 6 чилиэ-
ниттан 5-һа бу оскуолава
идэни ылыт механizza-
тордар. Ол эрэри маньы-
ха болдомто ситэ уурул-
л'бат: кабинет матери-
альной базата мөлтох,
үбэрээччилэргэ правани
бизирни умуууга хаалар.
Бу туһунан коммунист
М. Х. Ядрихинскай эттэ.

Оскула директора ком-
мунист Е. А. Смирников
наставник учууталлар
орууларыгар, ССКП КК
(с.с. бийлигары (1983 с.)
Пленума учууталлар ин-
стиуттар турорбут дьо-
хуунаах сорукарына бы-
һазарыга оскула кол-
лектив талоруоктаах
уластарыгар тохтоото.

Мунлах партийнай тэ-
риэтэ секретарын үлэтин
«ортоон» сыанаалаата.

Секретарьнан М. С. Исламова, секретарь сод. Буйваччынан М. Х. Яд-риханская быыбарданны-лар.

B. HEYCTPOEB.

Одний-зочный огуули-
таны партией тэрилтэ
огуоттуур - быйбардыр
муһабыр дакыраты
секретарь К. К. Нерма-
нов оһордо.

Дамжлалттай уонга тал
эгийт коммунистар пар-
тийнй терилэ оркуола
үлэтин бйһаччы салгай-
рын, коллективн бйир
сбалагга түмүрүн боллзга-
дилар. Огуоттуур нэмгэ
бэлтхлблбг мунбах-
тарга оркуола үлэтигэр
хамнаагыр салгынаах
и бошпурос дүүллэллэ.

либит. Олорго коммунистар хотуспакка, сылдан ретинайдык кыттыбыттар. Учуонка турар коммунистар бары баста-йангий партийнай уонна общественной сору-дахтаастар. Коммунистар уонна коллектив бары чилиэтинэрэ ССКП КК бэс чылынаары (1983 с.) Пле-нумун түмүктэрин аһа-бас партийнай муньахха дүүдүлэһэн толору биһи-рээбиттэр итиннэ чопчу дү аһаллары бэлэтэниһ, сну олоххо кыһлэрингэ үлэлэһиллэр.

Азсыят политической
үөрөх дыйлыгар комму-
нистическай интими бол-

ДҮӨН ТУСТАРЫГАР КЫНАМНЫ

Карельской АССР. Зай-
мать аатынан совхоз киин
Хайбатыгар — Шуяра
молору хааччылыылаах
дизэлэртэн бүтүн городо
туһун табыста. Сүүрү фер-
ма территориятыгар баа-
р өс хут дьэст гэр сынна-
ныахха, врач көмөгү-
нэ аахха, консультация-
сы аадыахха сеп. Мэчи-
лэрг сиригэр хааччы-
лыылаах ватоникта
сүсүһүттэргэ аналлаа

городоктара баар. Үлэһит-
төр киһилэр олохторугар
үлэлэригэр чэпчэтин.
дөргө сана ситиһии-
лэринэн эппиэттииллэр.
Быйыл сэттэ ыйга ынах
аксыйтан 2405 кг үүт
ыланна. Ол быйлырын ийи-
туһааннаах кэмнээби-
тибэр 245 кг элбэх.

Снимоктарга: Шуя кес-
түүтэ; сойхоз парткомун
секретара Г. Статуева
(үлгүтөн ийкис) киши
форма маньялыктарын
ортолоругар,
ССТА фотохрониката.

СТА фотохрониката.

Комсомольская тэрилтэлэргэ
ИТЭБЭСТЭРИ ЧОПЧУ БИАН

Чурапчы орто оскуола-
ын учууталларын ма-
айгы сүһүөх комсомол
жай тэриэтэтин отчуот
туур-быыбардыыр мун-
уаҕар секретарь А.
Алексеев отчуоттаата.

Комсомольской терит.
үрүн болромтогун эде
чууталлар професс
иальнй таһымнарын ү
тинигэ, киһилэр үлэли
онна оморор усулуобуй
тарын туһсарынаа уурд
иэстэ дакыллатчыт. О
курдук, эдэр учууталла
журола үөрэтит кабинет
най скетсматытар ки
рийтигэр эабэх үлэн
һыппыттар, комсомоле
учууталлар үлэлэрин о
чуота истиллибит.

Үерэнзоччилэри идэвхтүгээс үлээсэнтэйгээр бишпүүрүостарьһанан комсомольскай тэрилтэ администратсияны уонна партиянай тэрилтэни кытта биир тылы булан, сонноһон үлээлээһиннэрэ үчүгэй түмүктөрдөөх буолла. Ол курдук, быйыл оскуоланы бүтэрбиттэртэн 26-ла, ол иһигэр шифтээх «Чурапчы» совхозка 22, сэрэ совхоз производствотар үлэни тахсааннар нархоспаан толорулуунна. Дыкылааты дүүүлээһини кытта үлээччилэр комсомольскай тэрилтэ үлэтигэр ситиһкилэри тэнэ бичүмүнаах итэгэстөр баалларыгар тохтоотулар.

Общественной сүе
нылытын соботуонка
ныта, үөрэнэччи
сийыгы сынналант
ын тэрийиңэ эдэр уч
таллар ситэте суох к
таллар. Чурапчы орто
куолатын иһинэн бый
сийын 7 үлэ-сыннал
лааһырлара тэрийлэн ү
күстилэр. Манна баа
суова 7 комсомолец уч
тал кыгыһына. Бу туһун
оскуола директорын
тэр үлүгэ солбууаа
П. Н. Калачев эттэ.
Куола партийнай тэр
төһүн представителэ Д
Калакина комсомо
учууталлар аһамыт
рудахтарын толорбо
дэон олоһор сиринэн

тар үлэни тохпугтары
критикалаата. Араатар
комсомолецтар партийнай
тиригэ ыһтар бары ыла-
тытар активнайдык оро-
һоллорутар эттэ. Комсо-
мольский проектор уота
куһа суох үлэлиир, үлэ-
бэ-хамнаска баар итэҕэ-
тэри түмнүүгэ хаалларар.
Үөрэнээччилэри БУСЛКС
баһаатыгар үүнэриитэ
бэлэһизаһин таһыма на-
мыһах, үөрэнээччилэр
комсомольский тарылта-
рып кытта сибээс мөлтө-

Отгуоттуур - бийби-
длар муниах деловой
дун: интеллигент, баяр
интерфактори чолчу
Комсомольскай тэригэ
сыйлаагы үлэтэ "орго-
нон" сыналална, нийс
секретарьнан Афанасий
Алексеев хаттаан тал-
лына.

А. ДЬЯЧКОВСКАЯ.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ МАССАБАЙ ҮЛЭ
КИЭННИК ТАРДЫАХХА

Бу хүнээрээ оройонгта
очууотгуур - батыбардын
тартийнай мушьяхтар
Гора тураллар. Ити түм
хүүлэргэ коммунистар
тартийнай-тэригээр, пар
тийнай политическай үлэ
тэбээстэрин сифили
ингэниг ырыталлар уон
на ону туоратынга этин
дир, килээрэллэр. Отто
ор киинки өтүүгэр үлэни
түгсарынга эркээйини
буолар. Итинэн сибээс
тсэн мин бэйэм учуокка
турар тэрилтэм — Эрилин
Орестинин аатынан совхо
Хопторо отделениетынаа
ды тартийнай тэрилтэ —
тэригээр үлэтигэр баар со
рох көтүтүүлэргэ болдом
тоногу туһайыахтын бада
рабын.

Саба бичрадан маасса
бай-политическай үлэ
мелтөхтүк ытыллар
дир, биллэн турар, сы
на. От үлэтин, үрдүк үү
нүн охсууу саамай эл
ниэтээх кэмнэригэр үтү
венеларга, фермаларга
полит-тэрийэччилэр, аги
татордар сылдьан үлэ
хамнытын сырдаталлар
тэрэһин итэбастэрин ту
ратарга көмөлөөдүлөр. О
эраары кинилэр үксүлэр
салайааччылар буола
Оттон кинилэртэн ураты
агитатордар сылдьары

[illegible]

Ити маассабай-политическай үлэвэ эдэр ыччаты тардыгыта билигин болгомоте ситэ уурулубутун көрдөрөт. Кивилэр бочумнаах сорудахтар бэриллибэттэр. Бу үлэхайдах кыттан иһэллэ уумнаахтык контуруо даммат, сүбэ-ама бэриллэбэт курдук.

Мин санаабар, элбэ билэр-көрөр эдэр дьон политическай - маассабай үлэвэ инээттик тардыаха биара. Анардасты ыччат мунунахтарга, лецияларга сылдыыбат диниин мунгунданыы партиейнай сыһыан буюбатах. Ону билини партиейнай тэрилтэбит учуутанара, үлэни тупсарарга ажиллар.

Т. СОКОЛЬНИКОВ

Көпчүлүк кэмге Мани-
лаба уонна Филиппин-
нар сорох атын админис-
тративнай кииннэригэр
правительствонун утары
мааскабай демонстрация-
лар иттиинэ долгуйуулар
буолуоталаатылар. Поли-
цей демонстрацияны кы-
тырды хабырысыйаларын
түмүгөр олбүттөр баал-
лар, сүүһүнэн дьоннор
бааһырдылар, Филиппин-
нар президенттэрэ Ф. Мар-
кос хаан тохтуутаах са-
баданылаах хабырыс-
ыйалар иһин эппитинэ.
Ити оппозицияда түһэрдэ
уонна наада буолар ту-
һунтаттар 1981 сыл сага-
тытар кутуруллубут кут-
талаах балаһыанньаны
дойдуга эмнэ биллэриэм
иһин сэрэттэ.

Комментаптор колонкалара

Ити бырачыастыыр өрө
туруу төрүөтүнэн сотору-
таабыта Манила аэропор-
дугар АХШ-тан дойдуту-
гар эргиллэн кэлбит бур-
жуазнай оппозиция ли-
дерин Бенитио Акиноны
өлөрүү буолла. Оппози-
ция салаатата ити поли-
тическай өлөрүү (Мани-
лаадагы хаһыаттар тую-
булуулларынан, онно
АХШ КРУ-та кыттыгас-
тыах) иһин эппитинэни
правительствода сүүстэрдэ
иттиинэ гражданскай ута-
рылаһыа бүтүүн нацио-
нальнай хампаанньаны
ылытарга ыгырда.
Ол эрэри кыранысса
таһынаабы бачаэт үгүс

ФИЛИППИННЭРГЭ ДОЛГУЙУУЛАР

органнара бу правитель-
ствонун утары туруу би-
ричинилэрдэ быдан ди-
рингэ сыталлар диян аа-
дылар. Ол хаһыаттар
этэллэринэн, бастатан ту-
ран, норуот экономичес-
кай балаһыанньатын мел-
төөһүнэ, аска-үөлгө уон-
на промышленнай та-
баардарга сыана ыраа-
һына, үлэтэ суох хаа-
лыы, дьадайыы, произ-
водство таптары барыы-
та.
Дойдуга сөбүлэсбөт бу-
луу тас дойдуктар капи-
талларын көрүлүүр, фи-
липпинецтэри трансна-
циональнай корпорация-
лар киэнник көлөһүннээ-

һиммэригэр суолу аһан
бирээр политика эмиэ
үөскэтэр. Үүнэ-төһүннэ
суох байыыланар, соци-
альнай наадыһыларга
туһуламмыт онто да суох
дөбүс үбүлээһини бэйэ-
лэрин хармааннарыгар
хааланар байыаннай
иттиинэ гражданскай чи-
нониктар коррупцияла-
ры чэчириир.
Долгуйуулар сүрүн би-
ричинилэриттэн биридэ-
тэрэ американскай ба-
йыаннай өттүнэн баар
буолууга сытар. Филип-
пиннэргэ Тихэй океан
уонна Дальнай Восток
оройуоннарыгар саамай

Содоһу американскай ба-
йыаннай бааһылар баал-
лар. Дьэ ол иһин филип-
пинецтэр өрө туруулар
иһэ-чаччы. Американы
характердааба ту-
утары характердааба. Де-
монстрациялар кытты-
лаахтара АХШ Филип-
пин иһэ дьаалаларыгар
оросхоутун тохтотору.
Пентагон Азияга бэйэтин
агрессивнай стратегиятын
дөһүннээх сүһүөхтөрит-
тэн биридэстэрини быһыы-
тынан көрөр американ-
скай байыаннай базала-
рын суох оморору, пре-
зидент Рэйган Манилаба
былаанналар сылдыһы-
тын тохтотору модьуйал-

лар. Вашингтон Ф. Мар-
кос, оппозиция модьуйа-
рын курдук, өтөгөһүөтү
тохтооһун сөп диян ити
оссыбиелартан улаханнан
д-иссинэр.
Көткөн корөөчүлөр то-
һо дабыны правительство
дойду балаһыанньатын
көтүрүөлүүр диян зал-
пыттарын иһин, Филип-
пинскэй архипелагга та-
һаһын сымнаабаат. Ма-
нилаадагы «Буллетин ту-
дой» хаһыат манифеста-
циялар сэтимины 27 ку-
нүгөр — Б. Акино төрө-
бүт күнүгөр — дьэри са-
данан барыахтара диян
сабадалыыр.
М. ЛЮБЛЕВ,
СССР ырытааччыта.

БЫҢЫДАР КҮРЭС БЫЛДЬАСТЫЛАР

Күһүннү кросс уонна эстафета

Чөпчөккү атлетикада
үгэс буолбут күһүннү
кросс уонна эстафета бы-
һыл орто оскуолалар ик-
ки бөлөххө хайдыһан кү-
рэхтэспиттэринэн ураты-
ланна.
Онно 6 орто оскуола-
тан 7 уонна 4 адыс кы-
лаастаах оскуолалар
иттиинэ Сылан, Чурапчы,
Кытаанах, Мугудай кэһи-
лигистэрин, СПТУ хамаа-
налара кытыннылар.

КРОСС

Бастакы күн тымны-
та, сүүрөр суол иччэһэйэ
күрэхтэһэччилэрдэ бил-
лэр ыраахаттары үөскөт-
төлөр.
Кросс, үгэс курдук,
адыс кылаастаах оскуо-
лалар кыргыттары 500
уолаттар 1000 метрге сүү-
рүүлэринэн сабалана.
Маниаха Чурапчы адыс
кылаастаах оскуолатын
(учуутыл Е. И. Давыдов)
хамаандата ордуу үчүгэй
бэлэмнээхтэн көрдөрдө.
Кыргыттарга Леона Абра-
мова (Чурапчы) дистан-
циятын 1 мүн. 48,8 сек.
түмүктээн кыайыһыны си-
тистэ. Иккис миэстэбэ эмнэ
бу оскуола үөрэнээччитэ
Света Синцева (1 мүн. 44
сек.) табыста. Үсүһү Све-
та Местникова (Болтоно)
ылла. Биримэтэ — 1 мүн.
44,2 сек.
Уолаттарга бу дистан-
цияда 1981 уонна 1982
сыллардааха Соловьев
адыс кылаастаах оскуо-
латын үөрэнээччилэрэ
Андрей Собакин (3 мүн.
21,5 сек.) уонна Алик По-
пов (3 мүн. 17 сек.) бас-
табыттары. Быһыл 3
мүн. 26,8 сек. биримэни
көрдөрөн чемпион аатын

эмнэ бу оскуола үө-
рэнээччитэ Сена Хомподоев
ылла. Кинигин 2,4 сек.
хаалан Васа Новгородец
(Чурапчы) иккисинэн фи-
ништэттэ. Дима Кампеев
(Болтоно) үһүс буолла.
Онно адыс кылаастаах-
тар кростарыгар 21 мүн.
04,8 сек. биримэни көр-
дөрөн Чурапчы адыс кы-
лаастаах оскуолата бас-
таабы, Соловьевтар иккис,
Болтонолор үһүс буолду-
лар.
Орто оскуолалар, урут
эппиттэ курдук, иккис
бөлөһүнэн күрэхтэстилэр.
Кыра кыргыттар 500
метрге күрэхтэһиһиргэр
кыайылаахтарынан бас-
таабы бөлөххө Дина Пла-
тонова (Чурапчы, бири-
мэтэ — 1 мүн. 37,7 сек.),
иккис бөлөххө Марта Ва-
сильева (Мугудай, бири-
мэтэ — 1 мүн. 36,8 сек.)
кыайыһыны ситистилэр.
Кыра уолаттар 1000
метрге түһүүлэригэр бас-
таабы бөлөххө Чурапчы
орто оскуолатын быһы-
дара кими да атахтаах
спортсменнэр. Толя Мака-
ров (3 мүн. 11,3 сек.) бас-
таабы, Костя Поисеев (3
мүн. 11,4 сек.) иккис, уон-
на Сережа Барашков (3
мүн. 17,3 сек.) үһүс буол-
дулар. Иккис бөлөххө
Сережа Коротких дистан-
циятын 3 мүн. 20 сек.
түмүктээн бастаабын
фиништэттэ. Кинигин 3
сек. хаалан Одьулуун ор-
то оскуолатын үөрэнээч-
читэ Коля Федотов иккис
буолла. Биримэтэ үсүһү-
нэн Вова Владимиров
(Кытаанах, бири-
мэтэ — 3 мүн. 30 сек.) кэллэ.
Улахан кыргыттар 1000
метрге сүүрүүлэригэр бас-

таабы бөлөххө эмнэ Чу-
рапчы оскуолатын спорт-
сменкалара Тоня Трофи-
мова, Оля Дыдаева уон-
на Нана Старостина
бастааннар кыайыһыны эр-
ли үөскөтүлэр. Иккис
бөлөххө быһырыһын бу
дистанцияда бастаабыт
Сардаана Захарова (Кы-
таанах) кыайыһыны си-
тистэ. Ол эрэри Сарда-
на быһырыһын көрдө-
рүүтүгэр (3 мүн. 36,9 сек.)
9,4 сек. тийбэтэ. Быһыл
бу дистанцияда бастаа-
быт биримэни — 23 мүн. 38,5
сек., Тоня Трофимова
көрдөрдө.
Күүтүлүбүтүн курдук,
улахан уолаттар 2000
метрге дистанцияда сүү-
рүүлэрэ улахан болгом-
тону тытта. Бастакы бө-
лөх спортсменнара бас-
таабы түһүүлэригэр сүүр-
өр суолу Чурапчы орто ос-
куолатын үөрэнээччитэ
Сана Дьячковская ба-
һылаата-көһүлэттэ. Кини
дистанциятын 6 мүн. 36,7
сек. түмүктэттэ. Үһүс тү-
һүтэ хамаандалар күүс-
тээх спортсменнарын кил-
лэртэстилэр. Кинилэр ор-
то дугар 1981 сыллаахха
1000 метрге бастаабыт
Афоня Дьячковская (Чу-
рапчы) сүүрөн 6 мүн. 29
сек. биримэни көрдөрөн
бэйэтин бөлөһөр эрлэ-
лээхтик бастаата, Иккис,
үһүс миэстэлэри эмнэ бу
оскуола үөрэнээччилэрэ
Коля Александров (6 мүн.
30,3 сек.) уонна Степа
Дьячковская ыллылар.
Иккис бөлөх кыайыһыла-
бынан Мугудай орто ос-
куолатын үөрэнээччитэ
Коля Гуляев (биримэтэ
— 6 мүн. 34,3 сек.) буолла.
Эмнэ бу оскуола үө-
рэнээччитэ Сережа Корот-
ких үһүс, оттон Вова По-
пов (Кытаанах) иккис
миэстэлэргэ тигистилэр.

Онно бүтэһик түмүккэ
орто оскуолалар кроста-
рыгар бастакы бөлөххэ
33,5 очколаах Чурапчы
орто оскуолатын бастакы
хамаандата бастакы, ик-
кис хамаандата иккис,
хатылылар үһүс буоллу-
лар.
Дьахталлар 500 метрге
сүүрүүлэригэр Екатерина
Коркина (Кытаанах) 1
мүн. 38,7 сек. кэлэн бас-
таабы, Вера Борисова (Чу-
рапчы) иккис, Зина Че-
палова (СПТУ), үһүс
буоллулар. 800 метрге,
күүтүлүбүтүн курдук,
Сылан представитель
Екатерина Максимов
биримэтэ бастаабын кэл-
лэ. Көрдөрүүтэ — 3 мүн.
03,3 сек. СПТУ үөрэнээч-
читэ Гейя Федорова иккис,
Мугудай спортсменката
Екатерина Терютина үһүс
буоллулар. Бу дистан-
цияда чурапчылар ыста-
раагыһыр очкону сурун-
нулар.
Эр дьоннор 1000 метрге
сүүрүүлэригэр республика
рекордсмена Гаврил Нох-
тунскай холкутун бастаа-
та. Барыта 11 спортсмен-
нан Михайл Хоотаноз
(Хатылы) дистанциятын
2 мүн. 56,4 сек. түмүк-
тээн иккис миэстэни ыл-
ла. Үһүс биримэтэ миэ-
стэбэ Кытаанах пред-
ставителэ Олег Парфенов
тигистэ. 2000 метрге сүү-
рүүтэ Чурапчы пред-
ставителэ Гаврил Егоров 8
мүн. 46,2 сек. биримэни
көрдөрөн кыайыһыны си-
тистэ. Иккис миэстэбэ

СПТУ преподавателэ Вя-
чеслав Делов утарыста.
Үсүһү Петр Захаров (Кы-
таанах) ылла.
Уопсай түмүккэ ордуу
элбөх кыттааччылаах,
үчүгэй бөлөһүнэн СПТУ
хамаандата (препода-
тель Г. Г. Николаев) бас-
таабы, Кытаанахтар ик-
кис, чурапчылар үһүс
буоллулар.
ЭСТАФЕТА
«Сана олох» хаһыат
биримэни иһин эстафета-
ны адыс кылаастаах ос-
куолаларга Соловьевтар
уонна чурапчылар баһы-
лэртыллар — көһүлэттэлэр.
Ордуу тыһааһыннаах
күрэхтэспиттэрин VII этапка,
уолаттар 600 метрге сүү-
рүүлэригэр, буолла. Ма-
ниаха дьэри Соловьевтар
уонна чурапчылар эгил-
төһүл тардыһан, чурапчы
представителэ кыранан
чорбойон испитэ. Бу этап-
ка кэлэн Соловьев спор-
тсмена Сена Хомподоев
Эния Местниковы (Чу-
рапчы) ситэ баттаан ыла-
на хамаандата бастырыгар
кыаһы бирдэ. Биримэтэ
Миша Николаев (Соло-
вьев) бастаабын кэллэ.
Онно киһилэр 3300 метр-
дээх дистанцияны 10 мүн.
07,7 сек. кэлэн, быһы-
рыһынты көрдөрүүтэ 2,3
сек. тупсарып кыайы-
лаабынан табыстылар. Ол
эрэри 1988 сыллаахха
споктоммут рекорд — 9
мүн. 23 сек. быһыл да
тупсарылабыта. Бастаа-
быттар 14,3 сек. хаа-
лан чурапчылар иккис
буоллулар. Финишкэ үс-
үүннэ болтонолор табыс-
тылар.
Орто оскуолалар эста-
феталарыгар бастакы
этапка түспүт быһылгы
кросс кыайыһылаахтара
Афоня Дьячковская, Ко-
ля Александров (чурап-
чылар) уонна Коля Гуля-
ев (Мугудай) хара ман-
найгыттан атытартан
уһулччу түһэллэр. Гу-
ляев сыһыа бастаабылар
бөлөхтөрүттэн хаалар.
Этап чуаһыар дьэри
Дьячковская уонна Алек-
сандров тэһигэ кэриэ-
сүүрэллэр. Вэрт сотору
буолаат, Дьячковская кү-
рэхтэһэччигин иһингэр
түһэр уонна тэйдэр тэһи-
этапка утарылаһааччы-
тын балайда кэһигэр
хаалларан кэлэр. VII
этапка дьэри Чурапчы
орто оскуолатын II ха-

маандата чорбойор. Ма-
ниаха кэлэн бу оскуола ба-
раах хамаандатын пред-
ставителэ Вэня Доросов
Эния Габашева ситэ ба-
таан ылаан палочкаларын
тэһигэ туттараллар.
Онно уопсай түмүккэ
бастаабыт дистанция-
ны 16 мүн. 11 сек. тү-
мүктээн Чурапчы баста-
абы хамаандата үһүс-
кылы субуруччу эстафета
кыайыһылаабын буол-
уонна «Сана олох» ха-
һыат көһөрүлэ сыды-
кубоһу үйэ-саас идрэ-
хаалары ситиһэр. Кини-
лэргэ 4 сек. сабырайыт-
ран бу оскуола иккис ха-
маандата иккис, хаты-
лылар үһүс буоллулар. Ик-
кис бөлөххө бастаабыт
мугудайдар дистанцияны
16 мүн. 26,8 сек. түмүк-
тэстилэр. Кытаанахтар
(17 мүн. 01 сек.) иккис,
одьулууннар (17 мүн. 49
сек.) үһүс миэстэлэргэ
тигистилэр.
Эстафетада бастаабы-
тар «Сана олох» хаһыат
биримэни сыдыах бөсхө су-
рутуутунан биримэниэ-
нилэр, Бочуотунай гра-
мотанан наараадалаһы-
лар. Эстафетада бастаа-
быттар 14,3 сек. хаа-
лан чурапчылар иккис
буоллулар. Финишкэ үс-
үүннэ болтонолор табыс-
тылар.
Орто оскуолалар эста-
феталарыгар бастакы
этапка түспүт быһылгы
кросс кыайыһылаахтара
Афоня Дьячковская, Ко-
ля Александров (чурап-
чылар) уонна Коля Гуля-
ев (Мугудай) хара ман-
найгыттан атытартан
уһулччу түһэллэр. Гу-
ляев сыһыа бастаабылар
бөлөхтөрүттэн хаалар.
Этап чуаһыар дьэри
Дьячковская уонна Алек-
сандров тэһигэ кэриэ-
сүүрэллэр. Вэрт сотору
буолаат, Дьячковская кү-
рэхтэһэччигин иһингэр
түһэр уонна тэйдэр тэһи-
этапка утарылаһааччы-
тын балайда кэһигэр
хаалларан кэлэр. VII
этапка дьэри Чурапчы
орто оскуолатын II ха-